

RAAD VOOR HET VERBRUIK

ADVIES

Over het Europees verbintenissenrecht.

Brussel, 27 januari 2004

De Raad voor het Verbruik, die op eigen initiatief besliste om een advies uit te brengen over de tweede Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2003: “Een coherenter Europees verbintenissenrecht – Een actieplan”, is op 27 januari 2004 in plenaire vergadering bijeengekomen, onder het voorzitterschap van de heer J.-P. Ducart, en heeft huidig advies goedgekeurd.

De Raad voor het Verbruik heeft de voorzitter verzocht dit advies over te maken aan de Minister van Economie, aan de Minister van Consumentenzaken en aan de DG SANCO van de Europese Commissie.

ADVIES

De Raad voor het Verbruik,

Gelet op de beslissing om op eigen initiatief een advies uit te brengen over de tweede Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2003: “Een coherenter Europees verbintenissenrecht – Een actieplan”;

Gelet op de werkzaamheden van de Commissie Interne Markt tijdens de vergaderingen van 16 juni 2003, 25 september 2003, 20 oktober 2003 en 6 november 2003;

Gelet op de deelname aan de werkzaamheden van de volgende deskundigen: de dames Ghysels (V.S.Z.), Giroul (A.D. Controle en Bemiddeling), Lemaigre (A.D. Regulering en Organisatie van deMarkt) en Van Den Broeck (O.I.V.O.), de heren Allardin (A.D. Regulering en Organisatie van deMarkt), Karsten (DG SANCO), Meirsman (O.I.V.O.), Sénécal (B.V.K.), Staudenmayer (DG SANCO) en Van Poucke (O.I.V.O.);

Gelet op de uitwerking van het ontwerpadvies door de heren Dubois (V.B.O.) en Meirsman (O.I.V.O.).

BRENGT HET VOLGENDE ADVIES UIT:

I. Inleiding

Op voorstel van het Dagelijks Bestuur van de Raad voor het Verbruik, werd de Commissie “Interne markt” belast met de voorbereiding van een advies over de 2de communicatie van de Europese Commissie (COM (2003), 68 eindverslag) betreffende een coherenter Europees verbintenissenrecht – Actieplan -.

De Commissie verwachtte de commentaar en opmerkingen aangaande dit document voor 16 mei 2003 ten laatste. Het Dagelijks Bestuur alsmede de heren Staudenmayer en Karsten (DG Sanco van de Europese Commissie) menen evenwel dat dit advies nog opportuun zou kunnen zijn gelet op het werk dat de afwerking van dit dossier op lange termijn vereist.

In het actieplan worden drie maatregelen voorgesteld: de coherentie van het communautaire acquit op het gebied van het verbintenissenrecht vergroten, de uitwerking van standaard contractuele bedingen, die toepasselijk zijn in de hele EU, stimuleren en een optioneel instrument creëren op het gebied van het Europese verbintenissenrecht.

II. Standpunten

De Raad stelt net als de Commissie vast dat de verschillen tussen de nationale verbintenisrechten moeilijkheden met zich meebrengen en dit zowel voor de consumenten als voor de ondernemingen. Bovendien belemmeren deze verschillen de ontwikkeling van de interne markt op directe of indirecte wijze.

De Raad vestigt de aandacht op het feit dat de volgende standpunten uitsluitend de contracten betreffen afgesloten tussen professionals en consumenten (B2C).

De Raad voor het Verbruik wil commentaar geven bij de drie actietypes als beoogd door de Europese Commissie.

1. Verbetering van de kwaliteit en van de coherentie van de geldende wetgeving

De **Raad** deelt dus dezelfde doelstellingen van de Commissie die het volgende beoogt in haar actieplan:

- De incoherenties in het Europese verbintenissenrecht rechtzetten. Het is inderdaad noodzakelijk dat de coherentie van de gebruikte concepten wordt verzekerd.
- De kwaliteit van de redactie herzien.
- De bestaande wetgeving vereenvoudigen en verduidelijken.

De te voeren acties moeten toegespitst zijn op het communautaire acquit, dus met andere woorden op de bestaande regels.

Op die basis wil **de Raad** ook tegemoetkomen aan de doelstellingen van vereenvoudiging en opheldering (kwaliteit van de opstelling).

De **Raad** wil constructief meewerken aan de initiatieven van de Commissie om de kwaliteit en de coherentie van de geldende wetgeving te verbeteren.

De **vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw** menen echter dat de vaststelling van “algemene regels inzake het sluiten, de geldigheid en de interpretatie van contracten alsmede die met betrekking tot de uitvoering, tot de niet-uitvoering van overeenkomsten en met betrekking tot de beroepen, zonder de regels te vergeten inzake kredietwaarborgen bij roerende goederen en het recht met betrekking tot ongerechtvaardigde verrijking, veel verder gaat dan de voorgestelde doelstellingen en bijna de opstelling van een Europees burgerlijk wetboek impliceert.

Anderzijds moet het opstellen van specifieke regels voor grensoverschrijdende contracten niet worden bevoorrecht want het feit dat ze naast de regels staan, die de zuiver nationale contracten regelen, zal de commerciële relaties tussen professionals compliceren.

De **Vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** staan gunstig t.o.v. een vereenvoudiging van de regels als die wel degelijk in de zin van een verbetering van de Europese reglementering gebeurt en niet in de zin van een deregulering van de regels tot bescherming van de consumenten.

Zo staan de **vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** in het perspectief van de uitwerking van een gemeenschappelijk referentiekader inzake Europees verbintenissenrecht achter de idee dat op het vlak van de Europese unie algemene principes inzake consumentenrechten worden uitgewerkt, principes waarbij:

- het begrip “consument” duidelijk zou worden omschreven,
- juist de draagwijdte zou worden bepaald van de informatie- en adviesplicht die op de medecontractant rust voordat hij de overeenkomst sluit,
- de vormvereisten van de overeenkomst, die de geldigheid ervan bepalen, zouden worden gepreciseerd
- de gevallen zouden worden afgebakend waarin gebruik mag worden gemaakt van het verzakingsrecht op het vlak van contracten tussen verkoper en consument,
- speciale procedureregels zouden worden gecreëerd die alle consumenten een snelle, niet dure en gemakkelijke toegang zouden geven¹.

De vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw menen dat het niet gerechtvaardigd is om in het algemeen afbreuk te doen aan het principe volgens hetwelk de bewijslast op de eiser rust.

2. Aanmoediging van het opstellen van typebedingen

De Commissie wil het opstellen van typebedingen per activiteitssector, samen met alle betrokken partijen aanmoedigen, door de informatie-uitwisseling over hetgeen reeds bestaat op Europees en nationaal vlak te stimuleren en door te herinneren aan de principes die in deze typebedingen volgens de richtlijnen moeten worden gerespecteerd. (naleving van het communautaire recht, met inbegrip van de mededinging, van de richtlijn onrechtmatige bedingen,...).

2.1. Standpunt van de vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw.

Het opstellen van typebedingen die geldig zijn in de hele Europese Unie lijkt een moeilijke onderneming te zijn, rekening houdend met de verschillende juridische systemen die voorhanden zijn, die enkel punctueel werden geharmoniseerd.

Internationale organisaties hebben echter reeds modellen van internationale contracten uitgewerkt die beantwoorden aan alle vereisten van de verschillende nationale rechtsregels in de Europese Unie (vb. de modellen van Orgalime, de Code van Unidroit).

Bij de opstelling van bepaalde typeclausules moet er op worden gelet dat ze in overeenstemming zijn met het mededingingsrecht. De Europese Commissie en het Hof van Justitie hebben reeds algemene voorwaarden gesanctioneerd, die in bepaalde sectoren werden uitgewerkt, omwille van het feit dat ze niet in overeenstemming waren met het mededingingsrecht. Deze clausules mogen in alle geval niet evolueren in de zin van standaardisatie van producten en van beperking van de keuze van contracten.

¹ De ADR-instrumenten zullen eveneens zeer ernstig moeten worden beschouwd.

De vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw wensen met klem opnieuw te bevestigen dat ze houden aan het principe van contractuele vrijheid.

Het opstellen van typeclausules mag in tegenstelling tot hetgeen de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties stellen, niet toegespitst zijn op een harmonisering “à la hausse” van consumentenbescherming. Opdat ze door de partijen zouden worden toegepast moeten ze een evenwicht vertonen tussen hun respectieve belangen en geen onevenredige bepalingen in het voordeel van de consumenten omvatten.

Hoe dan ook, mochten alle betrokken partijen tot een akkoord kunnen komen over de typeclausules dan zou het aangewezen zijn dat het beroep op deze clausules facultatief blijft.

2.2. Standpunt van de consumentenorganisaties

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties menen dat de uitwerking van de algemene principes van het verbintenissenrecht op Europees vlak de gelegenheid moet zijn om de nationale wetgevingen die de consumenten beschermen te versterken.

In dat perspectief moet als uitgangspunt het hoogste beschermingsniveau worden genomen door een wetgeving of referentiecontract voor te stellen.

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties menen dat de uitwerking van type contractuele clausules gunstig zou kunnen zijn voor de consumenten mocht aan bepaalde voorwaarden, waarbij voldoende waarborgen inzake consumentenbescherming worden gegeven, worden voldaan:

- Bij de uitwerking van standaardbedingen zal als uitgangspunt het hoogst mogelijke niveau van consumentenbescherming moeten worden genomen;
- De consumentenorganisaties zullen moeten deelnemen aan de onderhandelingen voor de uitwerking van deze standaardclausules;
- Deze contractuele clausules zullen eerlijk moeten zijn en in strikte overeenstemming met de richtlijn over onrechtmatige bedingen in de overeenkomsten met de consumenten;
- Het principe van contractuele vrijheid van de consument die in staat moet blijven om op een andere manier te onderhandelen zal moeten gehandhaafd blijven;
- Deze type clausules zullen geregeld moeten worden herzien teneinde ze aan de eventuele juridische evolutie aan te passen;
- De consument moet het recht blijven behouden om naar het gerecht te stappen als hij zich benadeeld acht door een contractuele clausule en om in ADR mogelijkheden te voorzien (buitengerechtelijk).

De vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties menen dat als voornoemde voorwaarden vervuld worden, de standaard contractuele clausules een relatie B to C duidelijker en explicieter zouden kunnen maken.

3. Het optionele instrument

De Commissie wil het advies inwinnen van de betrokken partijen over het nut om een dergelijk “optioneel instrument”, dat een geheel van regels bevat, die bijzonder aangepast zijn aan de grensoverschrijdende contracten, uit te werken en die de partijen zouden kunnen aanduiden als wet die van toepassing is op het contract. Dat optioneel instrument zou gebaseerd zijn op het gemeenschappelijk referentiekader.

3.1. Standpunt van de vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw.

Voor **de vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw** zou het creëren van een optioneel instrument slechts het resultaat kunnen zijn van compromissen tussen de verschillende juridische opvattingen. Het zou zo onvermijdelijk juridische onzekerheden doen ontstaan wat de interpretatie en toepassing ervan betreft door de rechtbanken van de lidstaten. Trouwens, zoals reeds aangegeven, tonen deze vertegenwoordigers zich erg terughoudend t.o.v. de idee om regels uit te werken die specifiek zijn voor de grensoverschrijdende contracten, want dat leidt tot een toename van regimes die toepasselijk zijn op de contracten naargelang zij grensoverschrijdend of zuiver nationaal zijn.

Bovendien zou dit nieuwe instrument in dat stadium maar een aanvullende wet zijn naast de nationale wetten. Bijgevolg vrezen **de vertegenwoordigers van de productie, distributie, middenstand en landbouw** dat dit nieuwe instrument het probleem van de versnippering van de nationale rechten verergert i.p.v. oplost, wat noodzakelijkerwijze in tegenspraak is met de nagestreefde vereenvoudiging van de toepasselijke regels.

Als overigens het optioneel instrument een maximale harmonisatie mocht nastreven zou het onontbeerlijk zijn om de minimumclausules in de harmonisatierichtlijnen af te schaffen. Deze minimumclausules die het de Lidstaten mogelijk maken een hoger beschermingsniveau van de consumenten te verlenen, zijn nadelig voor de harmonisatieinspanningen van de Europese Commissie.

Tot besluit is het van fundamenteel belang dat de toekomstige initiatieven van de Europese Commissie:

- reële voordelen bieden voor alle marktdeelnemers. Hoe voordeliger deze instrumenten voor de marktdeelnemers zijn hoe meer ze zullen worden toegepast en als model zullen dienen voor de toekomstige nationale en communautaire wetgevingen.
- worden voorafgegaan door een kosten/baten analyse.
- contractuele vrijheid als fundamenteel principe handhaven.

3.2. Standpunt van de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties

Enerzijds vragen **de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** zich af of het behoud van twee verschillende systemen niet in tegenspraak is met de doelstelling tot oprichting van een eenheidsmarkt waarin dezelfde regels moeten worden nageleefd om 't even waar de partijen zijn gevestigd.

Anderzijds menen **de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** dat de contractuele vrijheid één van de leidende principes van het verbintenissenrecht moet blijven.

Zij herinneren er niettemin aan dat het consumentenrecht een dwingend recht is dat moet gebaseerd zijn op bindende regels die de contractuele vrijheid beperken teneinde de consumenten het best mogelijk te beschermen en alle verkopers op voet van gelijkheid te plaatsen.

Kortom, **de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** menen dat het aangewezen zou zijn dat de Commissie haar bedoelingen i.v.m. de uitwerking en het gebruik van een dergelijk optioneel instrument meer preciseert.

LEDEN EN DESKUNDIGEN AANWEZIG OP DE PLENAIRE VERGADERING
VAN DE
RAAD VOOR HET VERBRUIK VAN 27 JANUARI 2004

VOORGEZETEN DOOR DE HEER J.-P. DUCART

1. Leden die de organisaties van de consumenten vertegenwoordigen:

Effectieve: Mevrouw DE ROECK-ISEBAERT (De Gezinsbond)
 De heer DUCART (Test-Aankoop)
 De heer DE MUELENAERE (A.C.L.V.B.)
 De heer VAN DE PUTTE (ARCOFIN)

Plaatsvervangende: Mevrouw APPELMANS (V.S.Z.)
 Mevrouw LEROY (F.P.S.)
 De heer QUINTARD (F.G.T.B.)

2. Leden die de organisaties van de productie vertegenwoordigen:

Effectieve: Mevrouw SWEERTS (B.V.B.)
 De heer FELIX (B.V.K.)
 De Heer LAMBRECHT (V.B.O.)
 De heer van OLDENEEL (B.V.V.O.)
 De heer VANDEPLAS (FEDICHEM)

Plaatsvervangende: Mevrouw VAN OVERSTRAETEN (AGORIA)
 De heer DASTOT (Raad voor de Reclame)
 De heer DUBOIS (V.B.O.)

3. Leden die de organisaties van de distributie vertegenwoordigen:

Effectief: Mevrouw PINT (FEDIS)

4. Leden die de organisaties van de middenstand vertegenwoordigen:

Effectieve: Mevrouw VAN CAMPENHOUT (UNIZO)
 De Heer RIZZO (U.C.M.)

5. Leden die de organisaties van de landbouw vertegenwoordigen:

Effectief: De Heer GOTZEN (De Boerenbond)

6. Waarnemers:

Mevrouw STRUYVEN (V.B.O.)
De heer VANDERCAMMEN (O.I.V.O.)